

ЄВРОПЕЙСЬКА КОМІСІЯ

ВИСОКИЙ ПРЕДСТАВНИК
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ З
ЗАКОРДОННИХ СПРАВ ТА
БЕЗПЕКОВОЇ ПОЛІТИКИ

Брюссель, ХХХ
SEC(2011) 646

ДОКУМЕНТ СПІЛЬНОЇ РОБОЧОЇ ГРУПИ

Реалізація Європейської політики сусідства у 2010 році

Звіт про реалізацію політики в Україні

на додаток до

СПІЛЬНОГО ПОВІДОМЛЕННЯ ДЛЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ, РАДИ ЄС,
ЕКОНОМІКО-СОЦІАЛЬНОГО КОМІТЕТУ ТА КОМІТЕТУ РЕГІОНІВ

Нова відповідь на зміни у країнах-сусідах

{COM(2011) 303}

ДОКУМЕНТ СПІЛЬНОЇ РОБОЧОЇ ГРУПИ

Реалізація Європейської політики сусідства у 2010 році Звіт про реалізацію політики в Україні

на додаток до

СПІЛЬНОГО ПОВІДОМЛЕННЯ ДЛЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ, РАДИ ЄС, ЕКОНОМІКО-СОЦІАЛЬНОГО КОМІТЕТУ ТА КОМІТЕТУ РЕГІОНІВ

Нова відповідь на зміни у країнах-сусідах

1. ЗАГАЛЬНА ОЦІНКА

Договірні відносини між Україною та ЄС були вперше запроваджені у 1994 році: тоді було укладено Угоду про партнерство і співробітництво (УПС), яка набула чинності у 1998 році. На основі цієї Угоди у лютому 2005 року було прийнято План дій «Україна – ЄС». Реалізація Плану дій відслідковувалася – і щодо неї склалися відповідні звіти - до листопада 2009 року, коли його було замінено на Порядок денний асоціації ЄС-Україна. Порядок денний асоціації базується на значному прогресі, що його було досягнуто у процесі переговорів щодо Угоди про асоціацію між Україною та ЄС (УА). Обидві сторони розглядають Угоду як найбільш сучасний та амбіційний підхід до бачення асоціації в рамках програми Східного партнерства, включно з розділом про глибоку та всебічну зону вільної торгівлі (ГВЗВТ) та комплексною програмою наближення до права ЄС (*acquis*).

Протягом 2010 року проводилися інтенсивні та різнобічні зустрічі, у найбільш офіційному форматі - на рівні саміту «Україна – ЄС», Ради з питань співробітництва, а також в рамках діяльності Комітету з питань співробітництва і семи підкомітетів. На додаток до цього, на рівні Спільного Комітету вищих посадових осіб розглядався хід виконання Порядку денного асоціації ЄС-Україна. В більш широкому плані, в багатосторонній роботі Східного партнерства брали активну участь українські посадовці та представники громадянського суспільства, які робили свій внесок в робочий процес. На двосторонній основі, в рамках Комплексної програми Східного партнерства з інституційної розбудови, Україна та ЄС також обговорювали питання розвитку інституційних можливостей.

В цьому документі викладено звіт про загальний прогрес, досягнутий в процесі реалізації Порядку денного асоціації ЄС-Україна з 1 січня до 31 грудня 2010 року. У документі також, якщо це доцільно, розглядається діяльність, що проводилася поза межами цього періоду. Слід зауважити, що на додаток до Порядку денного асоціації представники ЄС надали Україні «матрицю» пріоритетних заходів – задля забезпечення подальшої орієнтації реформаторських зусиль України. Відповідно, в рамках діалогу з Україною, що проводився на вищому рівні, ЄС зосереджував увагу на низці ключових

"пріоритетів реформ", зокрема інклюзивній конституційній реформі, реформі виборчої та судової систем та реформі енергетичного сектору.

У звіті всебічно аналізуються позитивні зрушення, досягнуті під час підготовки до набуття чинності Угоди про Асоціацію між Україною та ЄС, оскільки Порядок денний асоціації саме й має на меті прокласти шлях до набуття цією Угодою чинності. Цей документ не є загальним оглядом політичної та економічної ситуації в Україні. Крім того, інформацію про події, що відбуваються в різних галузях в рамках регіональних та багатосторонніх процесів, можна знайти у галузевому звіті про реалізацію ЄПС.

У 2010 році Україна зробила правильні кроки у напрямку встановлення структури майбутніх реформ, особливо через повернення до Угоди про кредитування "стенд-бай" з Міжнародним валютним фондом, шляхом ухвалення комплексної програми економічного розвитку (під наглядом Комітету з економічних реформ, що був заснований відповідно до Указу Президента України від 17 березня 2010 року), та досягнення значної фіскальної консолідації. Ці кроки здатні привести до більших досягнень - за умови успішної реалізації податкової та пенсійної реформ. Наявність більш стабільної політичної ситуації створює умови для того, аби за належної мотивації та за наявності відповідного бажання уряд міг провести низку ключових реформ, що сприятимуть просуванню країни ближче до європейських стандартів та цінностей, які викладено в Угоді про асоціацію.

До особливих досягнень, що мали місце у 2010 році, слід віднести ухвалення Закону "Про державні закупівлі", котрий має зіграти важливу роль у приборканні корупції та покращенні конкуренції, а також прийняття Закону "Про засади функціонування ринку природного газу", який проклав шлях до вступу України в Енергетичну Спільноту (лютий 2011 року). В такий спосіб закон заклав значний потенціал для модернізації та реструктуризації енергетичної галузі та інфраструктури України - з можливістю одержання дуже високих економічних вигід.

Ці реформи просуваються у правильному напрямку і підтримуються програмами технічної допомоги з боку ЄС. Їхній успіх залежить від ухвалення імплементабельних норм та заходів, а тому задля забезпечення консолідованого характеру таких досягнень їх слід ретельно відстежувати. Наприклад, у сфері державних закупівель усі імплементабельні норми та доповнення мають дотримуватися міжнародних норм – аби значну частину допомоги ЄС, спрямованої шляхом бюджетної підтримки, не було знову зупинено.

Економічні реформи поширювалися не на усі сфери: умови ведення бізнесу та інвестиційний клімат потерпають від негативного впливу низки перешкод та негативних факторів. Серед цих факторів - корупція, непрозорі податковий (особливо йдеться про Податок на додану вартість) і митний режими, а також відсутність незалежної судової системи та правового середовища, що заслуговувало би на довіру.

У політичній сфері було менше позитивних зрушень. В Україні мало місце погіршення поваги до засадничих свобод, зокрема, до свободи засобів масової інформації, до свободи зібрань та до демократичних стандартів. Торкаючись питання демократії, можна зазначити, що після загалом доброго проведення президентських виборів на початку року, жовтневі вибори до місцевих органів влади були піддані жорсткій критиці з боку міжнародних та національних спостерігачів, зокрема через неякісне правове забезпечення та слабе адміністрування виборчим процесом. Прийняття

виборчого кодексу, що відповідав би європейським стандартам та підтримувався би основними політичними силами, є дуже важливим для забезпечення демократичності майбутніх виборів в Україні. Це питання стоїть на першій позиції порядку денного ЄС в Україні.

План дій щодо лібералізації візового режиму було представлено на Саміті ЄС-Україна, який відбувся в листопаді 2010 р. Цим планом надається поштовх цілому ряду законодавчих та інших заходів, реалізація яких вже почалася. Цей процес спирається на низку показників, які доступні вимірюванню .

Комплексна реформа судової системи та подолання корупції залишаються ключовими завданнями. Для недопущення застосування кримінального законодавства у політичних цілях слід у розслідуванні кримінальних справ та прокурорській діяльності забезпечити дотримання принципів верховенства права. Йдеться, зокрема, про дотримання принципу справедливого, неупередженого та незалежного судового процесу. Необхідно забезпечити прозорість та всеосяжність процесу проведення Конституційної реформи. У контексті підготування до Угоди про асоціацію ЄС-Україна у 2010 році було досягнуто значного успіху в переговорах щодо сфер Політичного діалогу та реформ, Політичної асоціації та Співробітництва і конвергенції у сферах зовнішньої та безпекової політики. Успіху також досягнуто в розробці Інституційних положень, Загальних та Кінцевих положень, а також в економічних питаннях та питаннях міжвідомчого співробітництва, щодо яких переговори були попередньо завершені. Розділ «Юстиція, свобода та безпека» є близьким до остаточного ухвалення. Переговори щодо частини Угоди, яка стосується глибокої та всебічної зони вільної торгівлі, тривають; обидві сторони підтвердили свої наміри завершити їх у 2011 році.

2. ПОЛІТИЧНИЙ ДІАЛОГ І РЕФОРМИ

Протягом року ЄС і Україна підтримували постійний політичний діалог, особливо під час саміту ЄС–Україна та на засіданнях Ради співробітництва. Крім того, відбувались зустрічі політичного рівня між представниками уряду України та посадовцями Політико-безпекового комітету ЄС, Робочої групи з питань Східної Європи та Центральної Азії Ради ЄС, а також міністрами закордонних справ країн ЄС і політичними директорами Союзу. Представники Комітету з парламентського співробітництва між Україною та ЄС проводили зустрічі як у Києві, так і в Брюсселі. Остання зустріч включала відвідання м. Одеси.

Демократія і верховенство права

Впродовж звітнього періоду не спостерігалось поступу щодо реалізації інклюзивної **конституційної реформи**. Національна конституційна рада, що була заснована у 2007 році для розробки проекту нової Конституції, була розформована у квітні 2010 р. У вересні 2010 року, відповідно до звернення 252 членів Парламенту від правлячої коаліції, Конституційний суд ухвалив рішення, що зміни до Конституції від грудня 2004 р. були внесені з порушенням відповідних конституційних норм. На цій правовій основі було здійснено повернення до Конституції 1996 року. Згодом Парламент прийняв новий Закон про Кабінет Міністрів України, а також зміни до Регламенту Верховної Ради і 32 інших законів, що були спрямовані на приведення правової основи у відповідність до положень Конституції 1996 р. Експерти вважають, що такі зміни

надали ще більш широкі повноважень Президентів та послабили парламентський контроль за виконавчою владою.

У грудні 2010 року Венеціанська Комісія дійшла висновків, що Конституція 1996 року не забезпечує достатньої системи стримувань та противаг, та спонукала українську владу до початку всебічного процесу конституційної реформи на основі встановлених процедур та з залученням усіх відповідних сторін.

У листопаді 2010 року Президент створив Комісію зі зміцнення демократії та утвердження верховенства права, завданням якої було "об'єднання зусиль державних органів влади, політичних партій, громадських організацій, інших інститутів громадянського суспільства у справі зміцнення демократії та утвердження верховенства права". Її основним завданням був розгляд конституційних змін та доповнень (зокрема тих, що необхідні для подальшого реформування судової системи та Прокуратури), рекомендацій Венеціанської Комісії та виконання Україною її зобов'язань перед Радою Європи (РЄ). Невдовзі після закінчення звітної періоду, Президент створив спеціальну робочу групу для підготовки концепції майбутньої Конституційної Асамблеї, яка розроблятиме проекти змін та доповнень до Конституції.

Як вже зазначалося у звіті за попередній рік, загальна процедура проведення президентських **виборів** на початку 2010 року отримала позитивну оцінку Міжнародної місії спостереження за виборами. Водночас, критики зазнала практика зміни виборчого законодавства усередині виборчого процесу. Вибори до місцевих органів влади були перенесені з весни на жовтень 2010 року. У липні 2010 року Верховна Рада ухвалила новий варіант Закону "Про місцеві вибори", який широко критикувався національними та міжнародними експертами з виборчих процедур. У серпні, на надзвичайному пленарному засіданні, Верховна Рада ухвалила додаткові доповнення до цього Закону. Ці доповнення охоплювали низку питань, але не торкалися декількох важливих аспектів. Більшість незалежних національних та міжнародних спостерігачів піддали критиці процедуру проведення місцевих виборів, стверджуючи, що вона робить крок назад у порівнянні з виборами 2005 року. Міжнародна місія спостерігачів Конгресу місцевих та регіональних органів Ради Європи підкреслила декілька слабких місць та, зокрема, зауважила, що вибори до місцевих органів влади "не відповідали стандартам, які [ми] хотіли би бачити", оскільки Україна "вже продемонструвала, що вона може діяти краще".

У листопаді 2010 року Президент створив робочу групу для вдосконалення виборчого законодавства – задля його приведення у відповідність до міжнародних демократичних норм та прискорення його кодифікації. Починаючи з 2002 року, Бюро демократичних інституцій та прав людини Організації з Безпеки та Співробітництва в Європі (ОБСЄ/БДПЛ) рекомендувало прийняти єдиний виборчий кодекс. Зі свого боку ЄС профінансував розробку проекту виборчого кодексу (на основі знань та досвіду ОБСЄ/БДПЛ), який було зареєстровано у Парламенті та який одержав позитивну оцінку від Венеціанської Комісії. Незважаючи на це, робоча група не використала цей проект виборчого кодексу як вихідний документ для підготовки проекту майбутнього законодавства. Робоча група не включила до свого складу (як повноправних членів) ані незалежних експертів, ані представників громадських організацій. Крім того, вона не залучила достатньої кількості представників опозиції. Після закінчення звітної періоду ЄС одержав запевнення стосовно розширення представництва робочої групи. Це питання буде ретельно відстежуватися впродовж 2011 року.

Відновлення Конституції 1996 року призвело до невизначеності дати парламентських виборів. Після закінчення звітного періоду, у лютому 2011 року, Верховна Рада ухвалила низку конституційних змін та доповнень, запропонованих правлячою коаліцією. Цими змінами строк повноважень Верховної Ради та місцевих рад був подовжений з чотирьох до п'яти років. Проект змін також передбачає проведення наступних парламентських виборів у жовтні 2012 року, а наступних президентських виборів - у березні 2015 р. Деякі положення чинного законодавства про політичні партії і надалі суперечать іншим законодавчим нормам, як і положенням Європейської конвенції з прав людини та європейським стандартам щодо діяльності політичних партій. Залежність політичних партій від приватних джерел фінансування залишається проблемою, яку слід розв'язати.

Нова президентська команда в стислий термін розробила пакет законів із **судової реформи**, які були ухвалені у липні 2010 року, без очікування висновків Венеціанської Комісії. У жовтні Венеціанська Комісія підготувала висновки щодо закону про судову систему та статус суддів. У висновках визнавався факт досягнення деяких успіхів з певних питань, але низка аспектів були піддані сильній критиці. Зокрема, йшлося про ризик збільшення контролю виконавчих органів влади над судовою системою. Закон послаблює повноваження Верховного Суду та одночасно наділяє Вищу Раду Юстиції більшою владою щодо призначення та звільнення суддів. Такі недоліки потребують негайного усунення. Цей процес розпочався у грудні, коли голову Служби Безпеки України було позбавлено членства у Вищій Раді Юстиції: цією дією вдалося уникнути можливого гострого конфлікту інтересів та ризику для незалежності судової системи. Про жоден поступ не може йтися стосовно ухвалення проекту Кримінально-процесуального кодексу або законів, що стосуються реформування Прокуратури, які пройшли у першому читанні у 2009 році. Так само, немає позитивних досягнень і в реформуванні адвокатури та в створенні професійної Асоціації адвокатів. Наприкінці року було ініційовано ряд кримінальних розслідувань проти колишніх урядовців, включаючи колишнього Прем'єр-міністра. Ці дії викликали критику через можливе використання кримінальної судової системи в політичних цілях.

Що стосується **боротьби з корупцією**, позитивних зрушень у цьому питанні у 2010 році не спостерігалось. На жаль, у грудні Парламент скасував дію пакету антикорупційних законів та інших актів, що були ухвалені у 2009 р., але так і не були імplementовані. Того самого дня Парламент прийняв у першому читанні новий проект Закону про засади запобігання та протидії корупції. Невдовзі по закінченні звітного періоду була розпущена комісія, відповідальна за боротьбу з корупцією.

Лише обмеженого поступу вдалося досягти в питаннях **зміцнення місцевого самоврядування**. У вересні 2010 року були ухвалені зміни та доповнення до Закону "Про місто Київ", який відокремлює виборчу посаду Мера від посади Голови державної адміністрації міста. Останній призначається безпосередньо Президентом та наділяється основними виконавчими повноваженнями.

У сфері **реформування системи державного управління** триває робота з розробки проекту законодавчої бази щодо державної служби, міністерств та центральних органів виконавчої влади. Однак комплексної стратегії реформування цієї галузі не було представлено. У жовтні 2010 року Президент оголосив про масштабну реструктуризацію органів центральної виконавчої влади. У грудні ця заява була підтримана прийняттям рішень щодо радикального скорочення кількості міністерств і виконавчих органів та, відповідно, їхнього персоналу, а також щодо переформатування

низки урядових органів у "центральні органи виконавчої влади". Ці реформи надають можливість підвищити ефективність шляхом зменшення рівня бюрократичного контролю в Україні, але при цьому важливо забезпечити їхнє урівноваження відповідною системою міжінституційних стримувань і противаг.

Подальшої підтримки потребує діяльність Омбудсмена – для зміцнення його незалежності та ефективності та для підвищення його ролі. У серпні 2010 р. була створена посада **Омбудсмена з прав дітей**, який є заступником Омбудсмена з прав людини при Верховній Раді.

Права та засадничі свободи людини

У сфері **прав людини, засадничих свобод та верховенства права** спостерігалось погіршення ситуації. ЄС висловлював занепокоєння щодо зниження рівня поваги до засадничих свобод та демократичних принципів в Україні. Такі тенденції також критикувалися Представником ОБСЄ зі свободи ЗМІ, у жовтневій резолюції по Україні Парламентської Асамблеї Ради Європи та у заяві міжнародних та національних організацій з прав людини. Були зареєстровані випадки утискання та переслідування активістів, що борються за права людини.

По закінченні звітнього періоду, у січні 2011 року, Верховна Рада ухвалила Закон "Про доступ до публічної інформації", що віталось Представником ОБСЄ зі свободи ЗМІ. Інші зобов'язання щодо суспільного мовлення, прозорості власності на ЗМІ та приватизації друкованих видань, а також скасування Закону про захист суспільної моралі, залишаються невиконаними.

Що стосується **свободи ЗМІ**, то впродовж звітнього періоду зросла кількість випадків насильства над журналістами та їх залякування. У розслідуванні таких випадків значних успіхів досягнуто не було. За різними повідомленнями, у Києві та в регіонах все частіше проводяться перевірки приміщень ЗМІ. Не було завершено розслідування щодо зникнення у серпні харківського журналіста Василя Клементьєва.

І надалі викликає занепокоєння хід виконання рішень **Європейського суду з прав людини**. Велика кількість незакінчених процесів проти України відображає наявність структурних проблем всередині судової системи при розгляді справ, що стосуються прав людини.

Громадські організації та опозиційні партії скаржились на обмеження **свободи зібрань**. Зокрема, опозиційні партії висловлювали незадоволення тим, що правоохоронні органи віддають перевагу прибічникам Партії Регіонів. Люди, що брали участь у мирній демонстрації проти нового Податкового кодексу, переслідувалися за пошкодження бруківки на площі свого зібрання. У червні 2010 року Парламент ухвалив в першому читанні проект закону про мирні зібрання, який – через накладення обмежень на свободу зібрань - зазнав критики з боку деяких громадських організацій. У жовтні 2010 року Венеціанська Комісія схвалила новий проект, як крок уперед в порівнянні з попереднім, але визначила низку питань, які потребують доопрацювання, аби бути приведеними у відповідність до європейських та міжнародних норм. Жодних успіхів не було досягнуто у справі ухвалення нового закону про громадські організації, попри численні обговорення цього питання. Чинний закон, що вступив у силу у 1992 році, має низку суттєвих недоліків.

Не було відомо про жоден поступ стосовно ухвалення всебічного **антидискримінаційного** законодавства, що було рекомендоване моніторинговими органами ООН та РЄ.

Що стосується дотримання прав **національних меншин**, то продовжують надходити окремі повідомлення про прояви антисемітизму, включаючи використання антисемітських висловлювань одним з кандидатів на посаду президента. Інші національні меншини – зокрема, представники ромської та кримськотатарської громади - й надалі є об'єктом дискримінації та расистських проявів. Необхідно вживати подальших зусиль задля підвищення обізнаності щодо расової дискримінації та боротьби з нею. У лютому 2010 року міжвідомчою робочою групою, що була створена з метою подолання ксенофобії, міжетнічної та расової нетерпимості був прийнятий План дій на 2010-2012 рр. У листопаді людьми в масках були атаковані ті, хто переглядав фільм, присвячений дню трансгендерних меншин. Місцеві правоохоронці класифікували цю атаку як "хуліганство", але жертви наполягали на реєстрації таких дій як "злочинів ненависті". Ця подія викликала реакцію з боку ЄС. Жодних кроків не було зроблено для розробки сучасної правової бази з забезпечення прав меншин. Необхідно вживати постійних заходів для забезпечення виконання Рамкової конвенції РЄ про захист національних меншин і Європейської хартії регіональних мов і мов меншин. Міністерство освіти та науки скасувало рішення попереднього уряду щодо проведення випускних екзаменів виключно українською мовою та забезпечило учням можливість скласти іспити мовами національних меншин. Невдовзі після закінчення звітного періоду Україна представила проект закону про мови на розгляд Венеціанської Комісії.

Жахливі умови утримання у виправних закладах, зокрема тортури та нелюдське поводження, залишаються серйозною проблемою. Також продовжують надходити дані про систематичне порушення прав людини правоохоронними органами. Безкарність таких дій викликає занепокоєння. Управління моніторингу дотримання прав людини Міністерства внутрішніх справ, обов'язком якого був моніторинг дотримання прав людини у міліції, було розформоване – попри досягнення позитивних результатів у 2009 році. Національного механізму запобігання так і не було створено, незважаючи на те, що крайнім строком, встановленим для України під час ратифікації (у 2006 році) Факультативного протоколу до Конвенції ООН проти катувань, був вересень 2007 р.

Були покращені інституційні можливості реалізації політики **рівного ставлення**; у цій сфері спостерігався певний прогрес. При Міністерстві сім'ї, молоді та спорту було створено відділ сім'ї та гендерної політики. Була також створена міжміністерська комісія для розгляду скарг щодо гендерної дискримінації. Впродовж року влада розпочала велику кількість гендерних ініціатив та координаційних заходів серед виконавчих органів з метою реалізації національної гендерної політики. Все ще на високому рівні залишається домашнє насильство.

У березні 2010 року набула чинності Конвенція ООН з **прав неповносправних людей** та її Факультативний протокол. Позитивних зрушень було досягнуто у забезпеченні відповідності національного законодавства вимогам Конвенції та її Факультативного протоколу. Однак загальний прогрес в організації доступу неповносправних людей до системи соціального забезпечення в різних регіонах країни залишається нерівним, оскільки він залежить від ефективності рішень та політики на місцевому рівні.

Є певні досягнення у сфері захисту **прав дітей**. Національне законодавство було приведено у відповідність до Факультативного протоколу (до Конвенції ООН про права дитини) щодо торгівлі дітьми, дитячої проституції та порнографії (UN CRC OPSC), відповідно до рекомендацій Комітету ООН з прав дітей від 2007 року. У січні 2010 року Україна ухвалила закон про боротьбу з дитячою порнографією. Зі свого боку, ЄС допоміг організувати проведення серії регіональних семінарів, спрямованих на більш ефективне виконання Гаазької конвенції з про цивільно-правові аспекти міжнародного викрадення дітей.

Досягнуто успіхів у питанні дотримання **прав профспілок і основних стандартів праці**: у листопаді 2010 року Уряд, профспілки та роботодавці підписали нову генеральну угоду, що застосовуватиметься впродовж наступних двох років (2011 – 2012). Ця угода спрямована на підвищення продуктивності праці, створення нових робочих місць та підвищення рівня середньої заробітної плати на 17,8% у 2010 р., на 15% у 2011 р. та на 16% у 2016 р. Уряд зобов'язався створити консультативний комітет з представниками державних, приватних та громадських організацій, що працюватиме з центральними виконавчими органами.

Регіональні та міжнародні питання, співробітництво у сфері зовнішньої та безпекової політики, нерозповсюдження зброї масового знищення, роззброєння, запобігання конфліктам та врегулювання криз

Україна продовжувала активно співпрацювати з ЄС стосовно регіональних і міжнародних питань і приєдналася до 26 з 44 заяв спільної зовнішньої та безпекової політики, до яких її було запрошено.

Україна розпочала участь у військово-морській операції ЄС «Аталанта», спираючись на власний позитивний досвід участі в операціях ЄС на Балканах. У листопаді 2010 року ЄС і Україна досягли угоди щодо фінансування заходів у рамках проекту «Покращення біобезпеки та біозахисту на Українській протичумній станції в Сімферополі».

Україна конструктивно співпрацювала з ЄС в усіх питаннях, пов'язаних з урегулюванням **Придністровського** конфлікту. Країна брала участь у неформальних зустрічах у форматі "5+2".

Жодних зрушень не відбулося щодо ратифікації або впровадження Римського статуту **Міжнародного кримінального суду**. Для ЄС це залишається одним з основних зовнішньополітичних документів в рамках Угоди про асоціацію, і тому це питання розглядатиметься на переговорах.

Україні та Республіці Молдова не вдалося шляхом переговорів знайти рішення щодо декількох останніх розбіжностей з приводу демаркації північної та південної ділянок їхнього спільного кордону. Це питання потребує більших зусиль і більшої уваги при проведенні постійного візового діалогу між цими двома країнами та ЄС.

Місія ЄС з надання прикордонної допомоги Республіці Молдова та Україні (EUBAM)

Україна повною мірою продовжує віддану та конструктивну участь в роботі Місії ЄС з надання прикордонної допомоги Республіці Молдова та Україні (EUBAM). За

підтримки EUBAM було ще більше зміцнено професійний потенціал українських митних та прикордонних служб, потенціал міжвідомчої співпраці в межах України, а також співробітництва між Республікою Молдова і Україною. Місія ЄС підтримала демаркацію центральної (**Придністровської**) ділянки молдавсько-українського державного кордону з українського боку.

3. ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ РЕФОРМИ

Макроекономічна система та функціонування ринкової економіки

Україна була в числі країн-сусідів ЄС, які найтяжче постраждали від глобальної економічної та фінансової кризи. Проте, в 2010 році економічний стан України поліпшився - паралельно з відновленням інших регіонів і в контексті більш стабільної внутрішньої політичної ситуації, що наступила після президентських виборів і подальшого формування уряду більшості. Важливими досягненнями 2010 року були поновлення Стабілізаційної Угоди з МВФ та домовленість про проведення програми економічних реформ під керівництвом Комітету з економічних реформ при Президентові України.

Відновлення в Україні відбувалось спочатку за рахунок експорту, але протягом 2010 поширилось на споживчий попит. Також у 2010 році спостерігалось відродження інвестування, щоправда лише в другій половині року і дещо несміливо з урахуванням сприятливого ефекту бази, який зумовлено її стрімким скороченням в період кризи. Це частково відобразило проблеми в умовах роботи бізнесу, а також наявні труднощі підприємств із доступом до фінансів (позики вітчизняних банків нефінансовим компаніям ледь збільшилися в реальному вираженні в 2010 році).

На зовнішньому фронті, позитивні зміни платіжного балансу, до яких призвело зумовлене кризою скорочення імпорту (у 2009 році), тривали в першій половині 2010 року, допоки не почався рух у зворотному напрямку - в міру поживлення внутрішнього попиту. Стан платіжного балансу знову повернувся до від'ємного сальдо. Від'ємне сальдо платіжного балансу за цілий рік становить, за розрахунками, 2,9 млрд. дол. США (2,1% ВВП).

Втім, з точки зору зовнішньої економічної стабілізації, 2010 рік був для України у цілому успішним. Країна змогла знайти різні джерела зовнішнього фінансування. Це, зокрема, включало повернення до ринків капіталу з комбінованими державними Єврооблігаціями обсягом 2,5 млрд. дол. США, випущеними у вересні та грудні 2010 року. Уряд також забезпечив поновлюваний кредит від російських державних банків сумою 2 млрд. дол. США, і, найголовніше, нову Угоду стенд-бай (SBA) з МВФ обсягом 15 млрд. доларів США. Цей процес розпочався в липні 2010 року і триватиме до кінця 2012 року (попередню Угоду стенд-бай було пригальмовано в листопаді 2009 року через невиконання Україною узгоджених параметрів програми). Тимчасом, переговори між Україною та ЄС щодо 610 млн. євро позики макрофінансової допомоги були в 2010 році розпочаті, але не завершені.

Поєднання багатосторонніх, двосторонніх і приватних зовнішніх запозичень Уряду, разом з поступовим поверненням зовнішнього кредитування приватних позичальників в Україні, дозволило Національному банку України (НБУ) поповнити свої валютні

резерви від низького рівня 24,1 млрд. дол. США (17,6 млрд. євро) у лютому 2010 року до 34,6 млрд. дол. США (26,2 млрд. євро) станом на кінець року.

Якщо говорити про внутрішню економічну ситуацію, то у 2010 році НБУ вдалося відносно добре контролювати інфляцію. Після трьох років зростання споживчих цін, що вимірювалось двозначними цифрами, середньорічний рівень основної інфляції в 2010 році досяг 9,4%. Базова інфляція була дещо нижчою, на рівні 8,6%, що відображає той факт, що частково ціновий тиск було обумовлено збільшенням акцизів і регульованих цін, особливо на газ та комунальні послуги теплопостачання. Ці зміни реалізовувались відповідно до програми реформ, погодженої між Україною та МВФ, з тим щоб поступово довести роздрібні ціни на енергоносії до рівня собівартості, тим самим знижуючи потребу в державній підтримці «Нафтогазу». У своїй податково-бюджетній політиці Україна в широкому розумінні притримується консолідованого курсу, погодженого з МВФ в рамках підписаної у липні 2010 року Угоди стенд-бай. Трохи перевищивши 5% ВВП, дефіцит сектору загального державного управління був навіть нижчим, ніж початковий цільовий показник програми МВФ. Однак цей позитивний розвиток подій було компенсовано більш високим за дозволений дефіцит бюджету «Нафтогазу», який мав місце попри підвищення цін на газ, впроваджуване в рамках програми.

У 2010 році Україна прийняла новий Бюджетний кодекс, на підставі якого органи влади розробили бюджет на 2011 рік, відповідно до зведених цільових орієнтирів, узгоджених з МВФ. Після цього, в грудні 2010 року МВФ завершив перший перегляд програми за Угодою стенд-бай та надав другий транш своєї запрограмованої фінансової підтримки в розмірі 1,5 млрд. дол. США (або 1,2 млрд. євро).

Зайнятість та соціальна політика

Відновлення економіки позитивно вплинуло на ситуацію із **зайнятістю**. За офіційними даними ринку праці, рівень безробіття знизився з 9,6% в 2009 році до 8,8% в 2010 році, у той час як кількість робочих місць збільшилась ненабагато. Проте, неформальний сектор, як і раніше, становить значну частку зайнятості. Наприкінці 2010 року, безробітними були офіційно зареєстровані 564 000 осіб, з яких 55% - жінки та 42% - молоді особи. За рахунок бюджету 2010 року вперше надано конкретну підтримку молодим людям, що перебувають у пошуках роботи, та особам, що шукають свою першу роботу. Цією підтримкою скористалися близько 323 000 осіб. У вересні 2010 року Кабінет Міністрів затвердив постанову про національну політику в області зайнятості на період 2010-2011 років.

За схемою державного страхування, Державна служба зайнятості України (ДЗСУ) підтримала людей, які втратили роботу, і допомогла тим, хто шукає нову роботу. У 2010 році ДЗСУ відкрила сім центрів професійно-технічної освіти для підготовки та перепідготовки людей відповідно до вимог ринку праці. Існують плани відкрити ще десять центрів. Уряд розробив проект указу «Про правила регулювання угод, укладених суб'єктами господарської діяльності стосовно підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації робітників». Проект закону про національну кваліфікаційну систему, поданий до Парламенту в травні 2010 року, використовує здійснений ДЗСУ аналіз ринку праці як основу щорічного навчального плану, який впроваджуватиметься Міністерством освіти і науки та іншими міністерствами.

У сфері соціального захисту і боротьби з **бідністю** Україна підготувала поправки до законів про соціальний захист і реабілітацію інвалідів. Проект поправок сприяв забезпеченню рівних можливостей зайнятості, боротьби з дискримінацією і безперешкодного доступу для інвалідів. Уряд продовжує надавати підтримку особам, які мають важкі умови життя та які стикаються з труднощами конкуренції на ринку праці. Розмір мінімальної заробітної плати у 2010 році повільно піднімався, досягнувши в грудні 922 грн. (або 88 євро) на місяць. Впродовж звітного періоду також збільшився рівень пенсій. Концепція реформування та покращення надання соціальних послуг перебуває в стадії обговорення в Міністерстві праці та соціальної політики.

У червні 2010 року Комітет з економічних реформ при Президентові України затвердив проект програми реформи **соціального захисту**. Мета цієї програми – надати бідним людям кращий доступ до системи соціального захисту та забезпечення більш ефективного спрямування соціальної допомоги. Лише 56,8% людей, що живуть за межею абсолютної бідності, наразі отримують соціальну допомогу, і лише 23% соціальних нарахувань доходять до бідних.

Україна прийняла закон про **соціальний діалог**, який був проголошений Президентом в січні 2011 року. Очікується, що цей закон поліпшить інституціональну структуру та функціонування соціального діалогу.

Жодних зрушень, про які можна було б звітувати, не відбулось стосовно ухвалення довгоочікуваних змін до Трудового кодексу. МОП висловила стурбованість через невідповідність деяких положень його основним стандартам, зокрема щодо права на страйк.

Україна підписала міжнародні угоди про взаємне працевлаштування з Латвією, Литвою, Польщею та Португалією. Також було підписано угоди про взаємний соціальний захист з Болгарією, Естонією, Іспанією, Латвією, Литвою, Словаччиною та Чеською Республікою.

У галузі **сільського господарства**, в червні 2010 року Міністерство аграрної політики видало інструкцію про відомчу програму соціально-економічного розвитку сільських громад.

З метою підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарського виробництва, а також схем якості, міністерство створило Групу розвитку оптових ринків сільськогосподарської продукції та організувало Міжнародний форум інвесторів оптових ринків сільськогосподарської продукції за участю експертів і представників держав-членів ЄС. Протягом звітного періоду Україна прийняла Закон «Про оптові ринки сільськогосподарської продукції».

В області діалогу щодо **регіональної політики**, зміни спочатку в Уряді, а потім в міністерських структурах означали, що не було досягнуто прогресу в реалізації узгодженого плану роботи для впровадження «Меморандум про взаєморозуміння для започаткування діалогу про регіональну політику», підписаного в липні 2009 року, за винятком запуску Територіального огляду ОЕСР. Коли буде завершено роботу щодо реформування міністерських структур, у 2011 році буде продовжено діалог про регіональну політику та реалізацію переглянutoї програми.

4. ПИТАННЯ, ПОВ'ЯЗАНІ З ТОРГІВЛЕЮ, РИНКОМ ТА РЕФОРМАМИ РЕГУЛЯТОРНОЇ СИСТЕМИ

Протягом звітнього періоду було зафіксовано відновлення двосторонньої **торгівлі** між Україною та ЄС, хоча загальний обсяг торгівлі так і не досяг рівня 2008 року. Експорт ЄС до України збільшився на 24,5% в порівнянні з 2009 р. а експорт України до ЄС збільшився на 43.4%. Протягом звітнього періоду було проведено п'ять раундів переговорів про глибоку та всебічну зону вільної торгівлі (ГВЗВТ) між ЄС та Україною.

Незначний поступ спостерігався у впровадженні пріоритетів Порядку денного асоціації, що пов'язані з **митною сферою**. Митні процедури в даний час комп'ютеризовані, але система митного контролю, побудована на основі врахування ризиків, все ще потребує істотної модернізації. Оновлений варіант гармонізованої системи класифікації товарів (HS) був прийнятий в січні 2011 року. Державна митна служба України (ДМСУ) здійснює підготовчі кроки для приєднання до транзиту спільної транзитної системи. Ведеться підготовка для забезпечення спеціального митного контролю під час футбольного чемпіонату Євро-2012, зокрема, для здійснення заходу з охорони прав інтелектуальної власності. Необхідні подальші кроки для розв'язання проблем, пов'язаних з громіздким бюрократичним та обмежувальним митним контролем. Процедури перевірки митної вартості все ще не відповідають правилами Світової організації торгівлі (СОТ), оскільки вартість операцій зазвичай ставиться під сумнів, і доволіно використовуються мінімальні ціни. Чесність залишається предметом серйозного занепокоєння.

У питаннях **вільного пересування товарів і технічних регламентів** у травні 2010 року Уряд прийняв постанову «Про затвердження плану першочергових заходів щодо реформи системи технічного регулювання». У грудні 2010 року Президент підписав закони про ринковий нагляд та загальну безпечність харчової продукції. Проект закону про «відповідальність за шкоду, завдану внаслідок дефекту в продукції» був поданий до Парламенту. В рамках адміністративної реформи, оголошеної Президентом у грудні, Державний комітет України з питань технічного регулювання та споживчої політики (Держспоживстандарт) буде реорганізований у Державну службу з технічного регулювання. Втім, залишається незрозумілим, чи вирішить реформа давні інституціональні проблеми в українській системі технічного регулювання.

Існує стурбованість з приводу заходів, пов'язаних з **експортом зерна**. Введення додаткової перевірки якості зерна українською митницею та накладання Урядом України квот на експорт зерна суперечить духу положень про торгівлю в УПС. Це також викликає серйозну занепокоєність щодо сумісності з правилами СОТ.

У галузі створення підприємств і закону про компанії Парламент прийняв закон про ліцензування. Цей закон роз'яснює, які види економічної діяльності повинні проходити процедури ліцензування. Крім того, Парламент прийняв два закони про процес державної реєстрації - один про реєстрацію юридичних осіб, а інший - пов'язаний з планами щодо електронної системи реєстрації.

Україна продовжує поступово приводити свою систему **санітарних і фіто-санітарних (СФС)** стандартів у відповідність з системою ЄС. У рамках переговорів про глибоку та всебічну зону вільної торгівлі (ГВЗВТ) було досягнуто прогресу щодо санітарних та фіто-санітарних стандартів. У липні 2010 року Україна прийняла правила про

періодичність ветеринарно-санітарного контролю на підприємствах із застосуванням більш суворих правил гігієни на основі аналізу системи ризиків і критичних контрольних точок (НАССР). Україна створила робочу групу, яка приступила до роботи з реформування інспекції системи безпеки харчових продуктів на основі стандартів ЄС. Це призвело до подальшої модернізації лабораторій та кваліфікованого персоналу СФС. У 2010 році Продовольчо-ветеринарне бюро (ПВБ) Європейської Комісії виконало чотири інспекційні візити. Дві місії в секторі птахівництва займалися, відповідно, аналізом здоров'я тварин і продукції тваринництва. Інші місії зосередились на молочному секторі та на перевірці залишків та забруднюючих речовин у живих тваринах і продуктах тваринного походження, в тому числі на перевірці ветеринарних лікарських засобів. У серпні 2010 року група надзвичайної ветеринарної допомоги ЄС виконувала завдання з метою надання допомоги Україні в розвитку контролю та заходів викорінення африканської чуми у свиней. Додаткову увагу слід звернути на прозорість при внесенні поправок або пропозицій до законодавства. Новий порядок санкціонування імпорту продуктів тваринного походження заслуговує особливої уваги, так само як і проект закону про воду та про сертифікацію м'ясної, молочної та птахівницької продукції.

Переговори про **послуги** продовжено в контексті загальних переговорів про ГВЗВТ.

Що стосується **фінансових послуг**, то можна сказати, що Україна видужує від глобальної фінансової кризи, хоча банківський сектор в Україні залишається нестабільним. Реформи фінансового сектору спрямовані на забезпечення адекватного рівня капіталізації та зміцнення незалежності Національного банку України (НБУ). У 2010 році регулюючі органи фінансового сектора розробили декілька концепцій та планів дій для пруденційного нагляду, страхування, впровадження Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) в небанківських кредитно-фінансових установах, захисту споживачів фінансових послуг та розвитку системи кредитної кооперації. У листопаді 2010 року проект закону про внесення змін до існуючого Закону «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» був поданий до Кабінету Міністрів. Законопроект спрямовано на створення правової основи для єдиної державної фінансової політики щодо фінансових послуг з метою зміцнення координації та підзвітності органів регулювання фінансового сектора та посилення їхньої операційної незалежності.

Страхові ринки залишаються проблематичними в Україні. У рамках реформаторських планів Президента, Україна вирішила розробити в 2011 році новий законопроект про страхування з метою приведення українського законодавства у відповідність до вимог Директиви стосовно неплатоспроможності страхових компаній (Solvency II).

В області **бухгалтерського обліку**, банківські установи зобов'язані за законом складати звітність згідно з МСФО, але не всі з них це зобов'язання виконували. Обов'язкове використання МСФО усіма банківськими установами в 2011 році є однією з умов Угоди стенд-бай з МВФ. Проводиться законодавча та не пов'язана з законодавством підготовча робота, націлена на поширення складання звітності за МСФО на небанківські фінансові установи.

Відсутній прогрес у сфері **аудиту та бухгалтерського обліку**.

Україна і МВФ здійснили оцінку нормативних обмежень **вільного руху капіталу**. У жовтні 2010 року НБУ поновив уже існуючі вимоги щодо створення в ньому банками

резервів строком на шість місяців у обсязі 20% наданих кредитів у іноземній валюті або депозитів, отриманих від нерезидентів.

Український діловий та інвестиційний клімат залишаються нестійкими, відображаючи непередбачуваність та непрозорість процесу ухвалення рішень органами влади та суб'єктами економічної діяльності, а також відсутність довіри до судової системи. Суперечності між бізнес-спільнотою та Урядом виникли стосовно видачі ПДВ-облігацій та запропонованого нового Податкового кодексу (див. далі). Невиконання Україною правил СОТ з митної оцінки продукції створила протягом 2010 року серйозні проблеми для європейських компаній в різних секторах, що посилило відчуття погіршення ділового клімату. Дослідження на замовлення Європейської бізнес-асоціації показує, що стабільність, яку, як видається, принесли президентські вибори, робить Україну більш привабливою для інвестицій, хоча ця привабливість послаблюється негативним відчуттям збільшення втручання держави та митниці в бізнес, погіршення корупційної ситуації та відсутності прогресу в реформуванні судової системи.

Інші ключові сфери

Залишаються занепокоєння щодо **податкової** сфери. Зокрема, податкове законодавство та функціонування органів управління неповною мірою відповідають принципам ефективного управління та чесної податкової конкуренції. Дотепер відсутній остаточний комплексний план стратегічного розвитку податкового адміністрування. Другого грудня Парламент затвердив Податковий кодекс, що включив у себе і президентські поправки. Переглянутий закон об'єднує різні попередні версії законів і положень в одному документі, зберігає недоторканим існуючий спрощений режим оподаткування для фізичних осіб - підприємців і обмежує повноваження, які податкові органи можуть реалізовувати по відношенню до бізнесу для виправлення деяких проблемних питань. Впровадження нового кодексу вимагає ретельного моніторингу, особливо щодо застосування штрафів та зборів за податкові порушення, реєстрації новостворених організацій, оподаткування посередників і механізму порівняння вартості продукції.

Непряме оподаткування перебувало в центрі уваги протягом 2010 року. Уряд провів роботу для врегулювання заборгованості з відшкодування ПДВ до кінця 2010 року, випустивши в серпні ПДВ-облігації номінальною вартістю 16,4 млрд. грн. (1,44 млрд. євро) або 1,6% ВВП. Цей захід дозволив погасити значну частку накопиченої державою заборгованості з відшкодування ПДВ підприємствам. Тим не менш, він був спірно сприйнятим бізнес-спільнотою як усередині країни, так і за кордоном, адже підприємства були просто змушені купувати облігації (бачачи схему такого погашення заборгованості як єдиний спосіб отримати виплату взагалі), незважаючи на те, що облігації були запропоновані з купоном, що поступається ринковою дохідністю державним облігаціям. Дійсно, компанії, які потребують готівки для своїх операцій, змушені були продавати облігації з дисконтом, який, за існуючими даними, становив 20-30% номінальної вартості. Були також скарги на преференційний режим для компаній, тісно пов'язаних з органами влади, в той час як інші підприємства повідомили, що частина їхніх вимог стосовно відшкодування ПДВ не була підтверджена та залишилася неоплаченою.

Згідно з новим кодексом, платники податків, що відповідають встановленим вимогам, з березня 2011 року матимуть право на автоматичне відшкодування ПДВ, що спрямовано

на спрощення процедури відшкодування та поліпшення її прозорості. Були встановлені максимальні терміни повернення ПДВ в рамках регулярної системи. Однак деякі з критеріїв відповідності умовам автоматичного повернення ПДВ викликають занепокоєння.

У сфері **конкуренційної політики** два законопроекти пройшли перше читання в Парламенті - один про підвищення порогу для повідомлення про злиття чи поглинання компаній, а інший про введення кримінальної відповідальності за серйозні порушення конкуренції. Третій проект закону, що перебуває на розгляді, має на меті збільшення повноважень Антимонопольного комітету щодо зібрання доказів у процесі розслідування. Також здійснюються кроки для поліпшення прозорості – через публікацію рішень в інтернеті, проведення відкритих слухань і полегшення доступу до документів. Україна не має закону, що регулює **державну допомогу**, але на початку 2010 року вийшла постанова Уряду щодо поліпшення прозорості та реформи концепції державної допомоги.

Україна зміцнила свої міжнародні зобов'язання в галузі **прав інтелектуальної власності** (ПІВ) з набранням чинності Сінгапурського договору та Страсбурзької угоди. Влада продовжувала свої дії згідно з колом повноважень, проводячи певну кількість вилучень; в 2010 році було відкрито 50 судових справ про кримінальну відповідальність. Втім, піратська та контрафактна продукція залишається дуже поширеною. Маючи показник 85%, Україна поділяє 13-е місце в рейтингу країн з високими показниками поширеності комп'ютерного піратства, який склала незалежна експертна організація.

Новий закон про **державні закупівлі** набув чинності 30 червня 2010 року. Серед іншого, він перетворив Антимонопольний комітет на новий незалежний наглядовий орган, що забезпечує правовий захист і процедури розгляду, які на сьогодні є ближчими до стандартів ЄС. Також у 2010 році підготовлено подальші законодавчі пропозиції, що відповідають європейським та міжнародним стандартам; однак їх ще не було ухвалено. Крім того, законодавчі поправки, що дають привід для можливого виключення з відкритих торгів, були на початку 2011 року джерелом занепокоєння. Це вплинуло на загальну оцінку системи управління державними фінансами в Україні, тому виплати за рахунок бюджетної підтримки роботи секторів були призупинені.

У рамках програми Twinning було проведено оцінку роботи Державного комітету **статистики** України (Держкомстат) за критеріями Кодексу практики європейської статистики і виявлено, що його діяльність відповідає міжнародній практиці. Вдосконалення методологій продовжувалося. Українські фахівці зустрілися із своїми польськими колегами, щоб порівняти дані торгівлі та визначити можливі причини розбіжностей. У серпні 2010 року Держкомстат підписав протокол з митними органами, щоб отримати більш повну інформацію про вантажні декларації з метою поліпшення статистики торгівлі.

У розрізі **політики підприємств** у 2010 році було здійснено кілька ініціатив на підтримку малих і середніх підприємств (МСП). Державний реєстр підприємств наразі спрощується, так само як і перевірки підприємств. Проект закону про банкрутство і ліцензування перебувають на розгляді Парламенту. У травні 2010 року Державний комітет України з питань регуляторної політики та підприємництва підготував указ Президента, необхідний для участі України в ініціативі Європейського акту про малий бізнес.

Уряд скасував запланований проект закону про **державний внутрішній фінансовий контроль**, розширивши замість цього сферу застосування Закону про бюджет, щоб сприяти розвитку внутрішнього аудиту.

Що стосується **зовнішнього аудиту**, то у 2010 році було здійснено колегіальну перевірку за підтримки SIGMA¹, що забезпечило основу для майбутньої політики прийняття рішень. Як і в 2009 році, залишається необхідність тісної співпраці між міністерствами та державними установами з метою запобігання шахрайства та серйозних порушень.

5 СПІВРОБІТНИЦТВО В ПИТАННЯХ ЮСТИЦІЇ, СВОБОДИ І БЕЗПЕКИ

Що стосується питань **мобільності**, то на саміті ЄС-Україна в листопаді 2010 р. було проголошено новий План дій щодо лібералізації візового режиму. Продовжується реалізація Угод про спрощення візового режиму та про реадмісію осіб. В жовтні 2010 р. Комісія затвердила проект директив про проведення переговорів з метою перегляду Угоди про спрощення візового режиму для приведення її у відповідність із новим Візовим кодексом та подальшого спрощення формальних процедур. Рада ЄС затвердила директиви про переговори в квітні 2011 р.

Державна прикордонна служба продовжує реформування **сфери прикордонного контролю** - згідно з цілями плану заходів на період до 2015 року з питань розвитку інфраструктури, підвищення кваліфікації та навчання персоналу. В травні 2010 р. вона підписала з агенцією FRONTEX півторарічну угоду про співробітництво з аналізу ризиків, спільної діяльності та управління. В жовтні 2010 р. Україна прийняла Інтегровану концепцію прикордонного контролю, а згодом – План дій у цій сфері. Проте існує необхідність ще тіснішого співробітництва між Державною прикордонною службою та Митною службою, що має покращити обмін інформацією на всіх рівнях. В рамках підготовки України до європейського футбольного чемпіонату 2012 р. в березні було завершено профінансований Євросоюзом Twinning-проект з питань забезпечення правопорядку та контролю за натовпом; в лютому 2010 р. відбулась зустріч з Польщею з питань безпеки.

Україна продовжувала обговорення питань **демаркації кордону** з Республікою Молдова, за сприяння Місії Європейського Союзу з прикордонної допомоги Молдові та Україні. Проте наявне напруження стосовно, зокрема, території біля села Паланка і надалі негативно впливає на регіональну безпеку. Щомісяця двома країнами складається Спільний звіт з питань оцінки безпеки кордонів, відбувається обмін митними даними.

Все ще існують недоліки у розв'язанні важливих питань, пов'язаних із **міграцією та правами біженців**. Ці недоліки залишаються і в сфері законотворення, і в сфері його виконання. Україна повинна значно покращити захист біженців та шукачів притулку. Україна все ще не має відповідного законодавства з розв'язання проблем біженців, а останні адміністративні зміни, що торкнулись установи, відповідальної за вирішення питань шукачів притулку, призвели до зростання кількості нерозглянутих заяв про

¹ Sigma (Support for improvement in Governance and Management - Підтримка вдосконалення урядування та управління) – спільна ініціатива ОЕСР та Європейського Союзу, що фінансується переважно ЄС.

надання притулку. Права громадян, що отримали статус біженців (надання житла, доступу до освіти та ринку праці), не забезпечуються.

У питаннях боротьби з **організованою злочинністю** Україна продовжує виконувати свої зобов'язання відповідно до Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності від 2003 року; Україна здійснювала дії щодо регіонального співробітництва з боротьби проти торгівлі людьми та нелегального переправлення мігрантів. Проте, можливості України у боротьбі з організованою злочинністю все ще розпорошені серед різних відомств. Існує нагальна потреба у розробленні національної стратегії та плану дій з метою визначення повноважень та сфер відповідальності різних органів виконавчої влади, а також забезпечення їхньої спільної роботи. Як і в 2009 р., все ще не підписано Третій Протокол до цієї Конвенції про незаконне виготовлення й обіг вогнепальної зброї, її складових і компонентів, а також боєприпасів до неї.

У вересні 2010 р. Україна ратифікувала Конвенцію Ради Європи про заходи щодо протидії **торгівлі людьми**. Продовжується узгодження різними органами виконавчої влади проекту закону, що передбачає більш суворе покарання за злочини, пов'язані із торгівлею людьми, та посилення захисту жертв. Україна продовжувала співробітництво з країнами-членами ЄС та Інтерполом з обміну технічною інформацією. Також продовжувалось співробітництво з представниками громадського суспільства. Потрібні подальші зусилля в напрямку боротьби з міжнародною торгівлею людьми та розробки заходів захисту та реабілітації жертв примусової проституції та експлуатації працівників, зокрема, в будівництві та сільському господарстві.

У січні 2010 р. Міністерство охорони здоров'я підписало Меморандум про порозуміння з Європейським центром моніторингу стосовно **наркотиків** і наркотичної залежності (EMCDDA), а у вересні воно прийняло Національну стратегію з питань наркотиків на період 2010-2015 рр. Між тим, продовжувалось співробітництво з інститутами громадянського суспільства щодо скорочення попиту. Існує нагальна потреба в покращенні фінансування заходів з моніторингу наркотиків та отримання більш надійної інформації про поширення наркотичних речовин, зокрема, серед молоді та інших груп підвищеного ризику. Викликає занепокоєння відсутність замісних програм в тюрмах та місцях ув'язнення. Ключовим для української влади залишається питання систематичної взаємодії з представниками громадянського суспільства із розробки інтегрованого підходу до вирішення цієї проблеми. Україна взяла участь в регіональному семінарі за участю країн Європейської політики сусідства, що був присвячений системам контролю за обігом наркотиків; семінар був організований Європейським центром моніторингу стосовно наркотиків і наркотичної залежності та Єврокомісією, і відбувся в жовтні 2010 р. в Брюсселі.

В сфері боротьби з **відмиванням грошей** та економічними злочинами Україна продовжувала впроваджувати національний режим контролю, дотримуючись рекомендацій Спеціального комітету експертів Ради Європи з взаємної оцінки заходів протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму (Moneyval), зокрема його Звіту про третій раунд спільної оцінки за 2009 рік. Україна, зокрема, вживала заходів для координації взаємодії правоохоронних органів з питань протидії корупції. Конвенцію Ради Європи 2005 року про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму було ратифіковано в листопаді 2010 р., а в травні 2010 року було прийнято закон «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму». Проте питання розслідування справ,

пов'язаних із відмиванням грошей, все ще потребують серйозного вирішення. В березні 2010 р. Україна приєдналась до Конвенції Ради Європи про корупцію в контексті кримінального права та її Додаткового протоколу.

В сфері співпраці між **правоохоронними та судовими органами** в червні 2010 р. Парламент прийняв закон «Про захист персональних даних», який вступив в силу в січні 2011 р. У вересні Україною була ратифікована Конвенція Ради Європи 1981 року щодо захисту осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних. Ратифікація останньої та її Додаткового протоколу про наглядові органи та транскордонні потоки даних сприятиме подальшому розвитку співробітництва з Європолом та Євроюстом. Співробітництво між ЄС та Україною здійснюється на основі Конвенцій Гаазької конференції з міжнародного приватного права, основна увага при цьому приділяється законодавству в сфері сім'ї. В цьому зв'язку Україна нещодавно підписала Конвенцію про стягнення аліментів 2007 року.

5. ТРАНСПОРТ, ЕНЕРГЕТИКА, НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ, ІНФОРМАЦІЙНЕ СУСПІЛЬСТВО, ДОСЛІДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ І НАУКОВО-ТЕХНІЧНИЙ РОЗВИТОК

В контексті широкої адміністративної реформи назву Міністерства **транспорту** та зв'язку було змінено на Міністерство інфраструктури; крім вирішення питань транспорту і зв'язку, воно відтоді займається також питаннями туризму.

В жовтні 2010 року Кабінет міністрів прийняв Транспортну стратегію України на період до 2020 року. Міністерство має подати Кабінету міністрів програму реалізації стратегії на період до 2015 року.

У рамках реалізації Угоди Європейської економічної комісії ООН щодо роботи екіпажів транспортних засобів, які здійснюють міжнародні автомобільні перевезення Україна досягла значних успіхів у впровадженні цифрового тахографу. В червні 2010 року розпочався прийом заявок на забезпечення картками для цифрових засобів контролю. Україна планує розробити стратегію безпеки дорожнього руху.

Президентська програма економічних реформ на період 2010-2014 рр. передбачає розробку в 2011 році Плану дій з реалізації програми реформування залізничного транспорту, яка була ухвалена 2009 року.

В березні 2011 року відбувся перший раунд переговорів з приводу комплексної авіаційної угоди авіації між ЄС та Україною. Втім, Україна не надала відповіді на останні пропозиції Європейської Комісії. В листопаді 2010 року проект Повітряного кодексу пройшов перше читання в українському парламенті.

Україні потрібно забезпечити дотримання внутрішніми водними транспортними засобами останніх вимог Європейської економічної комісії ООН. В центрі уваги також залишаються питання безпеки мореплавання: Україна ще не прийняла концепцію Державної програми «Безпека морської діяльності». Якщо Україна бажає, щоб її

вилучили з чорного списку Паризького Меморандуму про взаєморозуміння щодо державного контролю портів, їй потрібно покращити дотримання його вимог.

Впродовж 2010 року Україна та ЄС консолідували свої сили в сфері співробітництва з питань **енергетики**. В липні Україна ухвалила новий закон про ринок природного газу, який, на думку Європейського Союзу, закладає міцне підґрунтя для приведення українського газового ринку у відповідність із правилами ЄС та Енергетичної спільноти. У вересні було підписано Протокол про приєднання України до Договору про створення Енергетичної спільноти. В листопаді на саміті Україна–ЄС було затверджено п'ятий звіт про результати робіт з виконання Меморандуму про порозуміння з питань співробітництва в сфері енергетики. В грудні Україна ратифікувала Договір про створення Енергетичної спільноти, чим проклала собі шлях до набуття членства в ній в лютому 2011 року.

В серпні 2010 року Україна збільшила тарифи на газ на 50% для домогосподарств та муніципальних опалювальних підприємств. Це стало значним кроком вперед на шляху позитивного впливу на фінансову життєздатність компанії «Нафтогаз», що дозволив покращити прозорість газового сектору та забезпечити фінансування всіх витрат постачальників газу. Україна продовжувала працювати в напрямку отримання членства в Ініціативі щодо забезпечення прозорості у видобувних галузях, метою якої є забезпечення прозорості надходжень від транспортування вуглеводних ресурсів. Україна вжила певних заходів для посилення регуляторного органу, в тому числі за рахунок проведення навчальних заходів за підтримки ЄС. Розробляється нове законодавство в сфері електроенергії, регулювання енергетичного сектору, обов'язкового встановлення газових лічильників та розрахунків за газ та електроенергію. В лютому 2010 року Україна розпочала процес корпоратизації «Укренерго», оператора мереж електропередач. Також розробляється програма реформування енергетичної сфери.

На виконання домовленостей, досягнутих на конференції ЄС–Україна з питань модернізації української газотранспортної мережі, що відбулася 2009 року, ЄС погодився надати підтримку техніко-економічного обґрунтування та дослідження екологічного і соціального впливу модернізації газотранспортних мереж та підземних сховищ газу. Це дослідження, розпочате в лютому 2011 р., є складовою аналізу благонадійності проекту з боку Європейського інвестиційного банку (ЄБІ), Європейського банку реконструкції та розвитку (ЄБРР) та Світового Банку. У вересні 2010 року відповідні організації-донори також погодились розглянути можливість реалізації «швидкісного» проекту з реконструкції ділянок газопроводу Уренгой-Помари-Ужгород. Україна внесла зміни в свої плани, що дозволять їй збудувати термінал для зрідженого природного газу на узбережжі Чорного моря; вона також продовжила розробку законопроекту «Про мінімальні запаси нафти та нафтопродуктів». Спільно з Азербайджаном, Грузією, Литвою та Польщею Україна продовжувала роботу над створенням Євразійського нафтотранспортного коридору. Україна продовжує підготовку до оцінки можливостей приєднання - спільно з Республікою Молдова - до об'єднаних електромереж континентальної частини Європи. Україна продовжила роботи з модернізації своїх електромереж.

В березні 2010 року Україна прийняла Програму енергоефективності на період з 2010 до 2015 року, метою якої є зменшення обсягів споживання Україною енергії на 20%, зменшення обсягу викидів забруднюючих речовин в навколишнє середовище на 15% та скорочення втрат тепла в житлово-комунальному секторі на 50% порівняно з 2008

роком. Україна працювала над розробкою законопроектів з енергоефективності будівель. В липні 2010 року Україна прийняла закон, яким передбачено створення до січня 2011 року Комісії з регулювання комунальних послуг і передачу їй повноважень із встановлення тарифів на комунальні послуги. Україна продовжила роботу над стратегією реструктуризації вугільної галузі.

В сфері атомної енергетики завершився спільний проект ЄС, України та Міжнародної агенції з атомної енергії (МАГАТЕ) з оцінки безпеки українських атомних станцій. Загалом, було зроблено висновок, що вони повністю відповідають більшості стандартів МАГАТЕ. Україна досягла успіхів у розв'язанні тих проблем, на які було вказано в процесі перевірок. В 2010 році вона додатково підвищила безпеку своїх атомних станцій, реалізуючи програму модернізації з бюджетом в 1,5 млрд. євро, розроблену на період з 2010 до 2017 року. Україна висловила зацікавленість в подачі заявки до Євратому та ЄБРР на отримання кредитів з метою фінансування цього комплексу заходів. Вона продовжувала зміцнювати Державну інспекцію ядерного регулювання України і досягла значних успіхів у відновленні Чорнобильських територій та перетворенні їх на більш безпечні для довкілля.

В сфері боротьби проти змін клімату були вжиті подальші заходи з розробки законопроектів з питань торгівлі викидами. Україна здійснювала роботи з розробки та узгодження нових спільних імплементаційних проектів, 30 з яких були зареєстровані на рівні ООН, довівши, таким чином, загальну кількість зареєстрованих проектів до 48. Європейська Комісія продовжувала надавати Україні підтримку з впровадження Кіотського протоколу. Україна заохочується до повного впровадження Канкунських домовленостей, зокрема, розробки стратегії побудови енергетики з низьким рівнем викидів CO₂, в тому числі оновлення інформації стосовно ключових показників або заходів, які будуть нею реалізовані.

Україна прийняла Стратегію національної **екологічної** політики на період до 2020 року і розпочала розробку Національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища. Україна внесла зміни в законодавство (Земельний та Водний кодекси) стосовно інтегрованого управління прибережними смугами та прийняла новий закон, який забороняє вирубку зелених насаджень в Києві та навколо нього. Розробляється проект змін та доповнень до Загальнодержавної програми «Питна вода України» на 2006 – 2020 роки. Україна брала активну участь в розробці інтегрованого плану управління басейнами річок для р. Тиса, який було затверджено сторонами в грудні 2010 р. Україна вжила певних заходів щодо врахування екологічних міркувань в інших стратегічних галузях, наприклад в енергетиці. Потрібні подальші зусилля стосовно розробки законодавства, реалізації вже прийнятих стратегій та планів та подальшого посилення контролю й виконання прийнятих рішень. Україна потребує розв'язання ключових проблем, пов'язаних із необхідністю посилення адміністративних можливостей на всіх рівнях. Координаційні заходи органів виконавчої влади і надалі вимагають пильної уваги.

Україна не досягла значного поступу щодо протоколів Європейської економічної комісії ООН (UNECE),³ які не були ратифіковані. Більше того, вона має приділити увагу виконанню декількох вже ратифікованих угод.

³ Протокол з питань стратегічної оцінки впливу на навколишнє середовище до Конвенції Європейської економічної комісії ООН з питань оцінки впливу на навколишнє середовище в транскордонному

У вересні 2009 р. на засіданні комітету з впровадження Конвенції Еспоо було прийняте рішення про те, що висновки стосовно глибоководного каналу в гирлі Бистре слід розглянути на наступній сесії засідання сторін, призначеній на червень 2011 р. В 2010 р. відбулись декілька зустрічей з румунською стороною, присвячених спірним питанням. Що стосується Орхуської конвенції, то в грудні 2010 р. були прийняті план заходів із забезпечення реалізації Конвенції та указ про залучення громадськості до цього процесу. Україна продовжувала співробітництво щодо дотримання вимог обох конвенцій; відповідний заключний звіт про проект був наданий українській стороні в серпні 2010 р.

Попри те, що були вжиті певні заходи, спрямовані на вдосконалення процедур і проведення консультацій із населенням, потрібні додаткові зусилля, в тому числі в сфері здійснення оцінки впливу на навколишнє середовище.

Україна долучилася до Водної ініціативи ЄС шляхом здійснення (наприклад) національного діалогу з питань реалізації політики. Україна також взяла участь у Міжнародній комісії із захисту р. Дунай та в Комісії із захисту Чорного моря від забруднення. Здійснювалось співробітництво та обмін інформацією між Європейською Комісією та Україною щодо багатосторонніх конвенцій, стратегії з питань охорони і захисту довкілля, управління водними, лісовими ресурсами, утилізації відходів, бази даних про навколишнє середовище, охорони природи та якості атмосферного повітря.

За звітний період не відбулось значних змін в сфері захисту **цивільного населення**. Однак в лютому 2011 року Україна ратифікувала Конвенцію МОП 1993 року із запобігання основних нещасних випадків на виробництві, яка, як очікується, забезпечить основу для аналізу та очистки різних промислових майданчиків, на яких наразі без належного нагляду зберігається значна кількість небезпечних хімічних речовин.

В сфері **інформаційного суспільства** досягнуто незначних успіхів в регулюванні питань електронних комунікацій. Парламенту потрібно прийняти декілька законопроектів, особливо тих, що спрощують процедури виходу на ринок деяких електронних комунікаційних послуг та посилюють незалежність органу регулювання. Наразі регулятор не має повноважень щодо створення рівних можливостей на ринку телекомунікацій. Україна підготувала зміни та доповнення до Закону «Про телекомунікації». За відсутності належної законодавчої бази, що регулювала би питання з'єднань між різними операторами, Антимонопольний комітет встановив, що вісім операторів створили монополію на дзвінки між мережами. Відповідно, Національна комісія з питань регулювання зв'язку (НКПРЗ) встановила для основних операторів тарифи на зв'язок між мережами. У липні 2010 року парламент прийняв закон, який дозволяє закріплювати номер за певним абонентом. Це стане важливим кроком на шляху вдосконалення функціонування ринку та зручною можливістю для клієнтів.

контексті та наступних протоколів Конвенції Європейської економічної комісії ООН про трансграничне забруднення повітря на великі відстані: Протокол про постійне забруднення органічними речовинами; Протокол про важкі метали; Протокол про подальше скорочення сірчаных викидів; Протокол про контроль викидів летючих органічних сполук або їх трансграничних витоків.

В жовтні 2010 року уряд офіційно розпочав тендерну процедуру з приватизації державного оператора ліній фіксованого зв'язку «Укртелеком» (у власності уряду знаходяться 92,8% акцій компанії).

Стосовно **аудіовізуальної політики** наразі на розгляді в Парламенті України знаходиться проект закону, що передбачає надання статусу «обов'язкових» (для кабельних операторів) всім телевізійним каналам, що працюють на платформі платного телебачення. Проект закону серйозно обмежуватиме свободу прийому та передачі, що забезпечується Конвенцією про транскордонне телебачення, ратифікованою Україною, а також Директивою про аудіовізуальні послуги та законодавства ЄС з питань аудіовізуальної політики. У разі його прийняття проект закону стане значним кроком назад від узгодження українського законодавства з європейськими стандартами мовлення.

Україна продовжила доопрацювання політики в сфері **досліджень та інновацій**, включивши в неї більш чіткі та довготривалі завдання економічного зростання. Участь України в Сьомій рамковій програмі з підтримки дослідницької діяльності (РП7) залишається перспективною – в 2010 році збільшилась кількість успішних пропозицій. Станом на листопад в дослідницьких проектах, що реалізуються за Сьомою рамковою програмою, взяла участь 91 українська дослідницька організація, отримавши фінансову допомогу від ЄС на суму 8,08 млн. євро. Наразі вивчається можливість приєднання України до цієї Рамкової програми. В рамках діючого двостороннього проекту в сфері науки і технологій «Bilat-Ukr» було організовано низку семінарів та практикумів на підтримку участі України в Сьомій рамковій програмі. Було також здійснено аналіз питань мобільності вчених, інфраструктури досліджень та інновацій як основи дослідницького співробітництва між ЄС та Україною. Завершуються дії щодо оновлення Угоди про співробітництво в сфері науки і технологій між ЄС та Україною, націленого на подовжити її чинності ще на п'ять років.

Україна продовжила активну участь в Міжнародній мережі з питань співробітництва в сфері науки і технологій для країн Східної Європи та Центральної Азії (проект Сьомої рамкової програми IncoNet для країн Східної Європи та Центральної Азії). Її мета полягає в підтримці двостороннього регіонального діалогу з питань науково-технічної політики між ЄС та країнами Східної Європи та Центральної Азії, а також в сприянні участі країн Східної Європи і Центральної Азії в Сьомій рамковій програмі. В жовтні 2010 року Національний інформаційний центр Сьомої рамкової програми організував в Києві посередницький захід для проекту IncoNet, що реалізується за рамковою програмою з питань енергетики.

Україна брала активну участь в проекті із налагоджування зв'язків в сфері науки і технологій і Чорному морі, що має на меті сприяти координації національних дослідницьких програм (з країнами-членами ЄС та країнами-партнерами) в усьому чорноморському регіоні. Консорціум проекту нещодавно оголосив перший спільний конкурс пропозицій щодо сприяння спільним дослідженням з питань інноваційних підходів до стабільного та гармонійного розвитку в регіоні.

6. МІЖЛЮДСЬКІ КОНТАКТИ, ОСВІТА ТА ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я

У 2010 році особлива увага в Україні приділялася **освіті** всіх рівнів, причому нові плани реформування мають на меті прискорити зближення з тими заходами, які

реалізуються в ЄС. Реформування має на меті зміцнення управління сферою освіти, підвищення якості та доступності освіти, а також забезпечення спадкоємності рівнів освіти та фінансування. У серпні Уряд зробив **дошкільну освіту** новим пріоритетним напрямком реформування. Уряд ухвалив концепцію державної програми розвитку дошкільної освіти на період до 2017 року, цілі та орієнтири якої є досить близькими до цілей та орієнтирів Стратегії ЄС у сфері освіти та навчання на період до 2020 року.

Міністерство освіти та науки ініціювало у серпні реформування програми середньої освіти, прийнявши дві державні програми на 2010-2015 роки з метою підвищення якості освіти у сфері інформаційно-комунікаційних технологій, науки й математики, а також підвищення кваліфікації вчителів. Тривалість середньої освіти було скорочено з 12 років до 11.

Проект закону «**Про вищу освіту**» враховує основні аспекти Болонського процесу, включаючи впровадження трьохциклової системи, зміцнення автономії вищих навчальних закладів (вишів) і спрощення участі студентів в управлінні вишами, а також створення правової бази для зовнішньої оцінки. У березні з метою спрощення визнання дипломів та підвищення мобільності студентів Уряд ухвалив постанову про додатки до дипломів про вищу освіту. Більшість вищих навчальних закладів забезпечили досягнення цілей Болонського процесу у впровадженні двохциклової системи, заходів із забезпечення якості, Європейської кредитно-трансферної системи (ECTS) та визнання дипломів. Водночас, досі мають місце значні перешкоди на шляху впровадження третього циклу, адаптації програми вищої освіти до потреб ринку праці та утворення незалежного органу забезпечення якості.

Після п'ятирічної перерви міністерство освіти відновило діяльність національної Міжгалузевої ради з **професійно-технічної освіти** для врахування думок роботодавців і професійних спілок при розгляді питань державної політики. Проект закону «Про національну систему кваліфікацій», розроблений Конфедерацією роботодавців України у 2009 році було повторно внесено на розгляд Верховної Ради – після того, як пропозиції інших зацікавлених сторін було враховано. У листопаді 2010 року було утворено трьохсторонній комітет з питань професійної орієнтації. Основною проблемою залишається залучення суб'єктів господарювання до визначення змісту курсів навчання для поліпшення перспектив працевлаштування слухачів. Міністерство продемонструвало своє прагнення до участі в Туринському процесі, який передбачає аналіз політики у сфері професійної освіти та навчання. Міністерство провело оцінку власної роботи за узгодженою методикою.

Україна продовжила користуватися перевагами своєї активної участі у програмі **Темпус**. У рамках третього конкурсу заявок Темпус IV було відібрано п'ять нових проектів, у тому числі з підтримки докторських досліджень. Стипендії для отримання магістерського ступеню за програмою **Еразмус Мундус** були надані у 2010-2011 навчальному році 28 українським студентам. Завдяки очікуваному наданню 99 індивідуальних грантів на забезпечення мобільності за Заходом 2 програми Еразмус Мундус на 2010-2011 рік триває розвиток студентських та академічних обмінів з ЄС.

У 2010 році за програмою імені **Жана Моне** було відібрано три нові проекти в Україні, включаючи (вперше) надання двох викладацьких ставок імені Жана Моне - в Києві (в Києво-Могилянській академії) та в Донецькому державному університеті — відповідно, з права ЄС та економіки.

Українська молодь, молоді робітники та **молодіжні** організації продовжили користуватися перевагами програми «Молодь у дії», яка передбачає здійснення молодіжних обмінів, волонтерську роботу та молодіжну діяльність у сфері неформальної освіти. Бажано було б докласти додаткових зусиль на національному рівні, на основі молодіжних обмінів та неформальної освіти, з метою заохочення діалогу між культурами та запобігання вживанню наркотиків.

У сфері **культури** Україна в березні 2010 року ратифікувала Конвенцію ЮНЕСКО про охорону та заохочення розмаїття форм культурного самовираження. Протягом усього року культурні організації України брали участь у трьох проектах Спеціального компоненту Європейської політики сусідства, яких входить до складу європейської програми «Культура». Для заохочення регіональної співпраці в рамках Східного партнерства та Київської ініціативи Україні знов було запропоновано ратифікувати Рамкову конвенцію Ради Європи 2005 р. про значення культурної спадщини для суспільства.

Президентська програма реформування економіки передбачає активне реформування сфери **охорони здоров'я** з метою підвищення якості послуг охорони здоров'я, зміцнення фінансової стійкості стабільності і життєздатності, розширення доступу до послуг (особливо у сільській місцевості) та заохочення здорового способу життя. Реалізація цієї програми вимагає постійних зусиль. У квітні 2010 року у зв'язку з минулорічною епідемією грипу (H1N1) Європейська Комісія та Україна налагодили канали зв'язку для обміну епідеміологічною інформацією, особливо в критичних ситуаціях міжнародного значення. У 2010 році Україна підписала з Комісією ліцензійну угоду, за якою графічні попередження про шкоду для здоров'я, що використовуються в ЄС, можуть безоплатно розміщуватися на упаковках із тютюновими виробами. Україна продовжувала боротися з ВІЛ/СНІД та туберкульозом, а також (як і в минулому році) брала участь у роботі науково-дослідницького центру Європейської Комісії з проблем ВІЛ/СНІД. Діалог між ЄС та Україною у сфері охорони здоров'я був збагачений, зокрема, участю України в організованій ЄС у червні 2010 року глобальній конференції з питань охорони здоров'я.

7. СПІВРОБІТНИЦТВО У ФІНАНСОВІЙ СФЕРІ — ОСНОВНІ ФАКТИ ТА ЦИФРИ 2010 РОКУ

Принципи співробітництва

За результатами Проміжної перевірки програмного документу було підтверджено, що Стратегія щодо України, ухвалена у 2007 році, залишається дієвою основою для співпраці з Україною. У березні 2010 року було схвалено нову Національну індикативну програму (НІП) для України на 2011-2013 роки, бюджет якої становить 470,1 мільйонів євро. Ця програма націлена на підтримку досягнення основних цілей політики, передбачених Порядком денним асоціації Україна - ЄС, і має три пріоритетних напрямки: (1) належне врядування та верховенство права, (2) сприяння набранню чинності Угоди про асоціацію між Україною та ЄС (включаючи розділ про глибоку та всеосяжну зону вільної торгівлі) та (3) стабільний і гармонійний розвиток.

НІП на 2011-2013 рр. окремо передбачає виділення коштів на фінансування нових заходів у рамках Східного партнерства, включаючи, зокрема, Комплексну програму інституційної розбудови (в обсязі, не меншому від 43,4 мільйонів євро) та Політику гуртування (в обсязі, не меншому від 30,8 мільйонів євро). Рамковий документ

Комплексної програми було підписано у жовтні 2010 року. Він визначає чотири пріоритетних напрямки підтримки: один «горизонтальний» (процес спрямування та впровадження Угоди про асоціацію та про глибоку та всеосяжну зону вільної торгівлі) й три «вертикальних» (санітарні та фітосанітарні норми, контроль над державною допомогою та міграція).

Виконання програм

Триває реалізація заходів, передбачених попередніми річними програмами дій (РПД) 2007-2009 років. Ведеться впровадження трьох галузевих програм бюджетної підтримки: (1) «Підтримка реалізації енергетичної політики України», (2) «Заохочення взаємної торгівлі шляхом усунення технічних бар'єрів у торгівлі між Україною та Європейським Союзом» та (3) «Підтримка реалізації стратегії України у сфері енергетичної ефективності та використання відновлюваних джерел енергії». Втім, одну виплату було затримано: ЄС чекає від України підтвердження поліпшення ситуації з управлінням державними коштами, зокрема, в царині державних закупівель.⁴ Наприкінці року було узгоджено ще дві галузевих програми бюджетної підтримки — «Підтримка реалізації екологічної стратегії в Україні» та «Підтримка реалізації транспортної стратегії України». Ведеться реалізація двох проектів програми Twinning та програми технічної допомоги в рамках Європейської політики сусідства, а також проекту «Надання допомоги у питаннях, пов'язаних з реадмісією, та супутні заходи у рамках місії EUBAM».

До пріоритетних напрямків для надання допомоги з боку ЄС належало реформування судової влади. Було також реалізовано програму інтенсивного навчання, в якій узяли участь 2 029 суддів, працівників судів та представників допоміжного персоналу судів.

У 2010 році ЄС продовжував підтримувати зусилля України у сфері реформування на національному рівні та виділив допомогу в розмірі 126 мільйонів євро за двостороннім компонентом Європейського інструменту сусідства та партнерства (ЄІСП). Пріоритетні напрямки РПД 2010 року були такими: юстиція, місцевий та регіональний розвиток, енергетична ефективність і довкілля, технічна допомога та прикордонний контроль. Із затвердженої суми 10 мільйонів євро було виділено секторові юстиції, 17 мільйонів євро — на реалізацію підходів до місцевого розвитку, що орієнтовані на громади, 12 мільйонів євро - на здійснення спільної ініціативи зі співробітництва у Криму та 10 мільйонів євро - на забезпечення енергетичної ефективності. До РПД 2010 року включено компонент галузевої бюджетної підтримки у сфері прикордонного контролю в розмірі 66 мільйонів євро. Крім того, було розроблено проект Твіннінгу та технічної допомоги на суму в 11 мільйонів євро.

Окрім двосторонніх призначень Україна винесла користь зі співпраці, що фінансувалася за транскордонними, міжрегіональними та регіональними програмами ЄІСП. Україна брала участь у зазначених нижче чотирьох програмах транскордонної співпраці (ПТС) ЄІСП: (1) Польща - Білорусь - Україна (186,2 мільйонів євро на реалізацію всієї програми протягом 2007-2013 років); пріоритети передбачають зміцнення конкурентоспроможності прикордонної зони, підвищення якості життя, налагодження мережевої взаємодії та співпраці між населенням; (2) Угорщина -

⁴ У рамках галузевої бюджетної підтримки за напрямком «Підтримка реалізації стратегії України у сфері енергетичної ефективності та використання відновлюваних джерел енергії» було надано перший транш у розмірі 12 мільйонів євро.

Словаччина - Румунія - Україна (68,6 мільйонів євро на реалізацію всієї програми протягом 2007-2013 років); пріоритетні напрямки передбачають стимулювання економічного та соціального розвитку, підвищення якості довкілля, підвищення ефективності кордону та сприяння співпраці між населенням; (3) Румунія - Україна - Республіка Молдова (126,7 мільйонів євро на реалізацію всієї програми протягом 2007-2013 років); пріоритетами програми є конкурентоспроможність економіки прикордоння, захист довкілля, запобігання надзвичайним ситуаціям і взаємодія між людьми й громадами в прикордонних зонах; (4) Чорноморський басейн (21,3 мільйона євро на реалізацію всієї програми протягом 2007-2013 років); основними пріоритетними напрямками цієї програми є підтримка транскордонного партнерства заради економічного та соціального розвитку на основі об'єднання ресурсів, обмін ресурсами та експертними знаннями у сфері охорони та збереження довкілля, а також підтримка культурних та освітніх ініціатив заради утворення спільного культурного простору в басейні Чорного моря. Втім, конкретних актів національного законодавства, спрямованих на заохочення транскордонної та регіональної співпраці, наразі не прийнято. Наявні програми транскордонної співпраці на місцевому та регіональному рівнях мали на меті сприяння співпраці на рівні громадянського суспільства, а також реалізацію інших програм зовнішньої співпраці.

Крім того, Україна бере участь у Програмах транснаціональної співпраці «Центральна Європа» та «Південно-Східна Європа», розроблених Європейським фондом регіонального розвитку, до якого країну було прийнято у травні 2008 року.

У рамках Інвестиційного механізму сусідства (NIF), що фінансується з бюджету ЄІСП, у 2010 році було надано фінансування на проведення двох техніко-економічних обґрунтувань у розмірі 2,5 мільйонів євро. Передбачається, що для реалізації проектів модернізації газотранспортних мереж та підземних сховищ газу буде залучено кредити фінансових установ Європи.

Інші інструменти ЄС доповнюють пакет допомоги в рамках ЄІСП. Україна брала участь у співпраці, що фінансувалася за горизонтальними інструментами на зразок тематичних програм Європейського інструменту з демократії та прав людини (EIDHR) та Інструменту співробітництва у сфері розвитку (DCI) «Довкілля та раціональне використання природних ресурсів, включаючи енергетичні ресурси» та «Міграція й притулок». Україна залишилася одним із найбільших прямих бенефіціарів Інструменту співробітництва в галузі ядерної безпеки (INSC). У 2010 році було виділено близько 21,1 мільйона євро на підтримку поводження з радіоактивними відходами, сприяння Державному комітетові ядерного регулювання України (ДКЯРУ) та підвищення виробничої ефективності, показників безпеки та ефективності кадрового забезпечення ДП НАЕК «Енергоатом» і атомних електростанцій компанії.

У 2010 році було розпочато (але не завершено) переговори про виплату Україні макрофінансової допомоги з боку ЄС в розмірі близько 610 мільйонів євро.

У 2010 році Європейський інвестиційний банк (ЄІБ) погодився надати Україні позику в розмірі близько 15,5 мільйона євро на реалізацію проекту з «Миколаївводоканалом», спрямованого на модернізацію системи водопостачання та водовідведення в місті Миколаєві.

Координація діяльності донорів

У 2010 році Представництво ЄС в Україні регулярно забезпечувало координацію співробітництва у сфері допомоги з державами-членами ЄС, а також (з огляду на відсутність структурованого механізму під проводом Уряду) координацію діяльності з іншими партнерами у сфері розвитку. Крім того, Представництво ЄС брало активну участь у роботі групи основних донорів. Польща та Велика Британія погодилися надати певну двосторонню підтримку на виконання підготовчої фази Комплексної програми інституційної розбудови для спільної діяльності в рамках розширеної координації з боку ЄС. Крім того, Європейська Комісія та 14 держав-членів ЄС розпочали реалізацію Спільної ініціативи зі співробітництва в Криму, спрямованої на заохочення розвитку цього регіону.